

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

септември 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (мај – август 2020 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2020 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Последните остварувања и оценки и натаму упатуваат на понеповолни глобални економски изгледи за 2020 и 2021 година во однос на април, во целост како резултат на здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19. Притоа, со оглед на огромната неизвесност, ризиците во поглед на ваквите проекции и натаму се изразено надолни. Тековно главниот надолен ризик се однесува на повторното воведување мерки за спречување на ширењето на вирусот како одговор на евентуалниот нов бран на зголемување на бројот на инфицирани, коишто иако се очекува дека ќе бидат локални и не толку рестриктивни како претходно, ќе влијаат врз динамиката на закрепнувањето на економската активност во идниот период. Исто така, се оценува дека кризата предизвикана од пандемијата имаше силен неповолен ефект врз пазарот на труд и врз солвентноста на фирмите, што дополнително ќе делува неповолно врз закрепнувањето на економиите. Како останати негативни ризици се наведуваат можноста за повторно затегнување на глобалните финансиски услови, прераното повлекување или несоодветното насочување на воведените антикризни мерки за ублажување на негативните ефекти од корона-кризата, повторната ескалација на трговските тензии меѓу САД и Кина, можните натамошни дезинфлациски притисоци, тешкотиите за отплаќање на јавниот долг кај дел од земјите, како и појавата на социјални немири во одредени региони во светот. Од друга страна, можноста за побрза нормализација на економската активност од очекуваното во некои земји коишто подобро се справуваат со пандемијата, напредокот во медицинскиот третман на заразените лица и развојот на вакцина во догледно време претставуваат позитивни ризици за глобалниот економски раст.

Во однос на **економските движења во еврозоната**, по силниот годишен пад на активноста во вториот квартал на 2020 година (од 14,7%), најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во јули и август упатуваат на подобрување на состојбата и забавување на годишниот пад во третото тримесечје. Согласно со ваквите движења, ЕЦБ во септемвриските проекции изврши умерена нагорна ревизија на економскиот раст за 2020 година во однос на јунските проекции, а за 2021 и 2022 година се задржани речиси истите оценки. Така, сега се очекува дека падот на БДП во 2020 година ќе изнесува 8%, додека за 2021 и 2022 година растот ќе достигне 5% и 3,2% соодветно¹. Во Германија, како наш најзначаен трговски партнер, слично како и во еврозоната, во третиот квартал се очекува дека ќе дојде до закрепнување на економијата и намалување на годишниот пад, на што упатуваат податоците за месечен раст на индустриското производство во јули, вклучително и поволните сигнали од автомобилската индустрија. Воедно, и очекувањата на економските субјекти за идниот период се пооптимистички во јули и август, во однос на претходниот квартал. На пазарот на труд во еврозоната, во вториот квартал беше забележан досега најсилен пад на бројот на вработените (од 3,1% на годишна основа), а неповолниот тренд продолжи и во јули, кога стапката на невработеност се зголеми на 7,9% (од 7,5% во вториот квартал). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за август покажува годишен пад на цените од 0,2%, наспроти растот од 0,4% во јули, и ваквата промена

¹ Во јуни беше проектиран пад на економијата од 8,7% во 2020 година и раст од 5,2% и 3,3% во 2021 и 2022 година, соодветно.

се должи на силното забавување на базичната инфлација (од 1,2% во јули на 0,4% во август). Според најновите проекции на ЕЦБ, се очекува дека инфлацијата ќе изнесува 0,3%, 1% и 1,3% во 2020, 2021 и 2022 година, со што е извршена нагорна ревизија само на стапката на инфлација за 2021 година (0,8% во јуни). Притоа, на редовниот состанок во септември, ЕЦБ не изврши промени во постојната поставеност на монетарна политика. Оттука, и очекувањата за **каматната стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност** се исти како во априлските проекции.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, оценката на странската ефективна побарувачка за 2020 година е ревидирана надолу, додека за 2021 година се очекува слична стапка на раст како во априлските проекции. Кај **странската ефективна инфлација**, во споредба со априлските оценки, е направена минимална ревизија надолу за 2020 година и минимална корекција нагоре за 2021 година. Тековните очекувања за САД-доларот упатуваат на негова депрецијација во однос на еврото во двете години, што претставува надолна ревизија во однос на април. **Најновите проекции за промените во цените на примарните производи на светските берзи претежно упатуваат на пад на цените во 2020 година и нивен синхронизиран раст во 2021 година, при главно нагорни ревизии во споредба со априлските оценки.** Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со пандемијата на новиот корона-вирус, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус на проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во вториот квартал од 2020 година реалниот БДП се намали за 12,7% на годишна основа, што е во согласност со очекувањата од априлската проекција. Ваквиот пад на БДП е резултат на здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19, којашто доведе до засилено влошување на деловната активност во овој период и влијаеше врз довербата и очекувањата на фирмите и потрошувачите. Значително намалување е забележано кај сите компоненти на БДП, со исклучок на јавната потрошувачка којашто бележи мал раст. Притоа, домашната побарувачка има негативен придонес кон БДП при силен пад на личната потрошувачка и бруто-инвестициите. Од друга страна, согласно со очекувањата, нето-извозот имаше позитивен придонес, во услови на поголем пад на увозот, наспроти падот на извозот на стоки и услуги (во апсолутни износи). Во однос на проекцијата, позитивниот придонес на нето-извозот е послаб од очекуваниот, при помал остварен пад на увозот, додека негативниот придонес на домашната побарувачка е поумерен од очекуваниот, заради остваренот помал пад кај личната потрошувачка и инвестициите. Тековно расположливите високофреквентни податоци за третиот квартал од 2020 година се ограничени за поцелосно согледување на состојбите, но упатуваат на поумерени негативни ефекти од здравствената криза врз економската активност. Имено, во услови на постепено олабавување на рестриктивните мерки против ковид-19, податоците за јули покажуваат значително забавување на падот на индустриското производство, а делумно и кај прометот во вкупната трговија. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, остварувањето во август 2020 година (годишна стапка на инфлација од 1,5%) е повисоко во однос на априлската проекција.** Во просек, ценовните промени во вториот квартал и првите два месеца од третиот квартал се над очекувањата според априлскиот циклус проекции. Ваквите повисоки остварувања, при ревизии во различни насоки кај надворешните влезни претпоставки, и натаму упатуваат на неизвесност за остварување на проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 0%, со што тековно ризиците се претежно нагорни. Воедно, движењето на светските цени на примарните производи во

следниот период и натаму е многу неизвесно, посебно изразено во услови на глобалната пандемија.

Девизните резерви и понатаму се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурна зона. Во текот на јули и август 2020 година, најголем ефект врз промената на девизните резерви имаа редовната отплата на обврските на јавниот сектор кон странство и интервенциите на девизниот пазар од страна на Народната банка. Расположливите податоци од надворешниот сектор за третото тримесечје од годината сè уште се релативно ограничени. Податоците за менувачкиот пазар заклучно со крајот на август упатуваат на можност за понеповолни остварувања во однос на проектираните за третиот квартал. Во однос на податоците од надворешнотрговската статистика со јули, тие укажуваат на ризик од остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот во третото тримесечје, но поради ограниченоста на податоците на само еден месец, како и непредвидливоста на состојбите, тешко е да се донесат поконкретни заклучоци. Во однос на надворешната позиција во второто тримесечје, податоците за билансот на плаќања посочуваат на помал дефицит во тековната сметка, како и повисоки нето-приливи во финансиската сметка, во однос на проектираните за вториот квартал.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, конечните податоци за јули покажуваат дека **вкупните депозити** остварија месечен раст од 0,3%, што претставува забавување во однос на претходниот месец (1,4%). Од секторски аспект, зголемувањето е резултат подеднакво на растот на депозитите на домаќинствата и на останатите сектори, при намалување на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот раст на вкупните депозити имаат депозитите во странска валута, при речиси непроменети денарски депозити (со вклучени депозитни пари). На годишна основа, вкупните депозити во јули се повисоки за 8,0%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата, односно на депозитите во домашна валута. Годишниот раст на депозитите во јули е над проектираниот за третиот квартал од 2020 година (4,4%), согласно со априлската проекција. **Вкупните кредити** на приватниот сектор во јули забележаа месечен раст од 0,7%, што исто така претставува умерено забавување во однос на претходниот месец (1,4%). Од секторски и валутен аспект, кредитниот раст е резултат на зголемувањето на кредитите на домаќинствата и на денарските кредити, при речиси непроменети кредити на претпријатијата и девизни кредити. На годишна основа, вкупните кредити во јули се повисоки за 8,2%. Од секторски аспект, растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, но зајакнува придонесот и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, поголем придонес имаат кредитите во домашна валута. Остварениот годишен раст на кредитите во јули е над проектираниот за третиот квартал од годината (5,2%), согласно со априлската проекција.

Во **Буџетот на Република Северна Македонија** во периодот јануари-јули е остварен дефицит од 32.080 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење странски заеми, при што дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка. Воедно, во овој период, државата дополнително се задолжи на домашниот пазар на државни хартии од вредност и кај домашните банки. Остварениот буџетски дефицит за првите седум месеци од годината претставува 69,5% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2020 година.

Последните макроекономски показатели и оцени упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика се главно непроменети во однос на претходните оцени. Девизните резерви и натаму се во сигурната зона. Во вториот квартал од годината дојде до пад на бруто домашниот производ од 12,7% што е во согласност со проектираната динамика. Тековно расположливите високофреквентни податоци за третиот квартал од 2020 година упатуваат на поумерени негативни ефекти од здравствената криза врз

економската активност и постепено закрепнување на економијата. Во однос на инфлацијата, повисоките остварувања од проектираните, при ревизии во различни насоки кај надворешните влезни претпоставки, упатуваат на нагорни ризици во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 0%. Во рамките на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите и на кредитите во јули е над проектираниот за третиот квартал на 2020 година, согласно со априлската проекција.

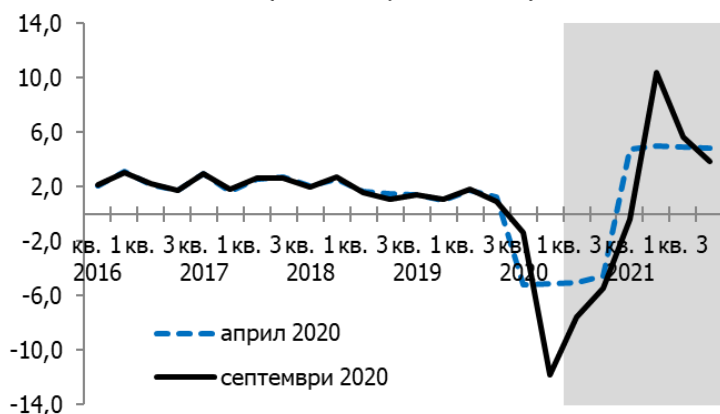
Ефекти на пандемијата врз економската активност во вториот квартал на 2020 година

По минималниот раст на економијата во првиот квартал од само 0,2%, во вториот квартал од 2020 година здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19 доведе до длабок годишен пад на реалниот БДП од 12,7%, остварување коешто е во согласност со очекувањата од априлската проекција на Народната банка. Ефектот од кризата е значителен и дисперзиран врз речиси сите производни сегменти на економијата, а највлијателен е во делот на индустријата и дејностите од групата „трговија, транспорт, хотели и ресторани“, како сектори коишто беа и економски најпогодени. Слична е сликата и од расходната страна на БДП, каде што се забележува значително намалување кај речиси сите компоненти. Следствено, придонесот на домашната побарувачка за растот е изразено негативен, при значителен пад на личната потрошувачка и бруто-инвестициите. Единствено јавната потрошувачка забележа мал раст. Од друга страна, при високи двоцифрени стапки на пад на извозот и на увозот на стоки и услуги, нето-извозот придонесе позитивно за растот, како резултат на поголемото надолно приспособување на увозот (во апсолутни износи), со што во еден дел го неутрализира неповолниот ефект од домашната побарувачка. Во првата половина од годината, економијата бележи годишен пад од 6,4%.

Селектирани макроекономски показатели ^{1/1}				2019						2020								
	2016	2017	2018	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2019	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај	јун.	Кв.2	јул.	авг.
I. Реален сектор индикатори																		
Бруто домашен производ (годишна реален раст)^{2/2}	2,8	1,1	2,7	3,8	3,4	3,6	3,4	3,6				0,2						-12,7
Индустриско производство^{3/2}																		
стапка на промена (годишна)	3,4	0,2	5,4	8,8	1,1	7,1	-1,3	3,7	0,3	3,5	-13,4	-3,7	-33,5	-27,0	-15,1	-25,0	-9,5	
кумулятивна просечна стапка	3,4	0,2	5,4	8,8	4,8	5,6	3,7	3,7	0,3	1,9	-3,7	-3,7	-11,2	-14,4	-14,6	-14,6	-13,8	
Инфлација^{4/4}																		
ЦПИ Инфлација (годишна) ^{5/5}	-0,2	2,4	0,9	1,2	1,2	0,6	0,0	0,4	0,6	0,7	0,5	0,6	-0,1	-0,2	1,7	0,5	1,3	1,5
ЦПИ Инфлација (кумулятивна просечна)	-0,2	1,4	1,5	1,2	1,2	1,0	0,8	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6	0,4	0,3	0,5	0,5	0,6	0,8
Базична инфлација (кумулятивна просечна)	1,3	2,3	1,5	0,9	0,9	0,8	0,5	0,5	0,3	0,5	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Базична инфлација (годишна)	1,0	2,8	1,4	0,9	1,0	0,6	-0,4	-0,3	0,3	0,8	1,0	0,7	0,7	0,4	0,4	0,5	0,6	0,8
Работна сила																		
Стапка на невработеност	23,7	22,4	20,7	17,8	17,5	17,1	16,6	17,3				16,2				16,7		
II. Фискален сектор индикатори (Централен Буџет и Буџети на фондови)																		
Вкупни буџетски приходи	169.356	179.673	188.505	46.042	50.076	50.986	56.718	203.822	15.599	15.727	15.158	46.484	14.241	12.660	14.052	40.953	17.896	
Вкупни буџетски расходи	185.407	196.561	200.071	49.243	53.915	52.085	62.202	217.445	16.806	18.824	18.264	53.894	18.968	19.421	21.097	59.486	24.033	
Буџетско салдо (готовинска основа)	-16.051	-16.888	-11.566	-3.201	-3.839	-1.099	-5.484	-13.623	-1.207	-3.097	-3.106	-7.410	-4.727	-6.761	-7.045	-18.533	-6.137	
Буџетско салдо (% од БДП)	-2,7	-2,7	-1,8	-0,5	-0,6	-0,2	-0,8	-2,0	-0,2	-0,5	-0,5	-1,1	-0,7	-1,0	-1,0	-2,8	-0,9	
III. Финансиски индикатори^{6/6}																		
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	6,2	5,1	11,8	11,7	10,5	10,8	9,3	9,3	8,9	8,2	8,9	8,9	7,5	9,4	9,8	9,8	9,1	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0,1	5,4	7,3	9,0	8,1	5,6	6,0	6,0	6,8	6,9	5,8	5,8	5,5	5,9	6,6	6,6	8,2	
Вкупни кредити на население	7,0	9,2	10,3	9,7	9,9	9,5	10,5	10,6	10,6	11,1	10,1	10,1	10,1	9,4	8,6	8,8	8,8	
Вкупни кредити на претпријатија	-5,3	2,3	4,5	8,2	6,4	1,7	1,9	1,9	3,2	2,8	1,8	1,8	2,0	3,3	4,6	4,6	7,1	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст^{7/7}	6,1	5,0	12,1	11,9	10,6	11,0	9,0	9,0	8,8	7,8	7,9	7,9	6,0	7,8	8,4	8,4	8,0	
Вкупни депозити на население	2,5	6,1	9,5	8,7	9,0	9,3	7,9	7,9	8,5	8,7	8,6	8,6	7,8	8,2	8,7	8,7	8,4	
Вкупни депозити на претпријатија	13,4	2,1	9,5	12,1	10,1	11,1	14,6	14,6	12,2	10,2	12,5	12,5	6,5	9,8	11,2	11,2	9,0	
Каматни стапки^{8/8}																		
Каматна стапка на БЗ (крај на месец/квартал/година)	3,75	3,25	2,50	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,00	2,00	1,75	1,75	1,75	1,50	1,50	1,50	1,50	
Активни каматни стапки денарски	7,0	6,6	6,1	5,8	5,7	5,6	5,4	5,6	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,2	5,3	5,1	
дезински (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5,7	5,3	4,9	4,7	4,7	4,6	4,5	4,6	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	
Пасивни каматни стапки денарски	2,5	2,2	2,0	2,0	1,9	1,9	1,7	1,9	1,6	1,6	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
дезински (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	
IV. Надворешен сектор индикатори																		
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)^{9/9}	-275,5	-102,9	-14,89	-158,1	-47,0	178,5	-286,9	-313,5	2,2	-70,8	-80,3	-148,84	-76,7	-9,3	0,1	-85,9	-0,8	
Биланс на тековна сметка (% од БДП)	-2,9	-1,0	-0,14	-1,4	-0,4	1,6	-2,5	-2,8	0,0	-0,6	-0,7	-1,36	-0,7	-0,1	0,0	-0,8		
Трговски биланс (во милиони ЕУР)^{9/9}	-1.786,2	-1.816,2	-1.811,1	-456,3	-474,5	-437,1	-646,79	-2.014,8	-134,4	-199,9	-176,9	-511,12	-162,4	-116,1	-105,7	-384,3	-198,4	
Трговски биланс (% од БДП)	-18,0	-18,1	-16,9	-4,0	-4,2	-3,9	-5,70	-17,8	-1,2	-1,8	-1,6	-4,68	-1,5	-1,1	-1,0	-3,5		
Увоз (во милиони ЕУР)	-6.176,5	-6.834,9	-7.676,3	-1.990,4	-2.095,7	-2.066,0	-2.284,18	-8436,3	-591,4	-719,8	-607,7	####	-373,7	-455,5	-597,7	-1.426,9	-716,8	
Извоз (во милиони ЕУР)	4.390,3	5.018,7	5.872,4	1.534,0	1.621,2	1.628,9	1.637,39	6421,6	457,0	519,9	430,8	1.407,72	211,3	339,4	492,0	1.042,6	518,4	
стапка на раст на увозот (годишна)	6,5	10,7	12,3	11,6	10,9	11,9	5,93	9,9	3,7	5,9	-18,0	-3,59	-50,9	-36,4	-3,4	-31,9	-4,2	
стапка на раст на извозот (годишна)	7,4	14,3	17,0	17,1	11,1	10,8	0,19	9,4	10,0	-1,9	-26,8	-8,23	-60,3	-39,3	-7,3	-35,7	-8,1	
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	316,9	180,0	603,7	40,2	11,0	62,9	176,47	290,6	27,1	-47,7	-106,5	-127,09	-42,1	36,7	20,4	15,0		
Надворешен долг																		
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	7.216,6	7.372,5	7.843,7	8.249,5	8.337,2	8.581,0	8.191,2	8.191,2				8.338,9						
јавен сектор	3.445,3	3.461,8	3.756,2	3.797,2	4.035,1	4.074,2	3.836,6	3.836,6				3.814,7						
јавен сектор/БДП (во %)	35,7	34,5	35,1	36,1	35,6	35,9	33,8	33,8				34,9						
приватен сектор	3.771,2	3.910,7	4.087,5	4.154,4	4.302,1	4.506,9	4.354,6	4.354,6				4.524,3						
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	74,7	73,4	73,3	72,7	73,5	75,7	72,2	72,2				76,3						
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР)^{10/10}	2.613,4	2.336,3	2.867,1	2.866,4	2.928,2	3.127,5	3.262,6	3.262,6	3.100,6	3.084,5	3.017,3	3.017,3	3.159,6	3.079,1	3.639,7	3.639,7	3.512,4	3.406,4

^{1/1} Во пресметките на релативните индикатори, до 2019 година користен е БДП од официјалното соопштење на ДС. За 2020 година се користеа проектираниот ниво од последниот циклус на макроекономски пресметки на НЕРСМ.
^{2/2} Кварталните податоци за 2018 година се претходни, а за 2019 и 2020 година се проценети (Соопштење за квартални податоци за БДП од 07.09.2020). Годишниот податок за 2018 е претходен податок (Соопштење за годишни податоци за БДП од 30.09.2019).
^{3/3} Стапите на промена на Индикатор на индустриско производство се според база 2015=100.
^{4/4} Трговски на живост пресметки според СОДСОР со база 2019=100.
^{5/5} Стапите за податоците по години се однесуваат на декември тековна година/декември претходна година.
^{6/6} Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за употребување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контан план (кој стапи во сила од јуни 2018 година).
^{7/7} Ги вклучува депозитите на надворешен сектор во банките и штедилниците, трансфербанките депозити на останатите финансиски институции во денари и трансфербанките депозити на локалната самоуправа во денари.
^{8/8} Поминувајќи од јуни 2018 година податоците за активните и пасивните каматни стапки се според новата методологија на НЕРСМ.
^{9/9} Трговски биланс согласно надворешно-трговска статистика (на ц.и.ф. основа).
^{10/10} Податоците од 2008 година вклучуваат accrued interest. Последните достапни податоци за бруто девизните резерви се прелиминарни податоци.

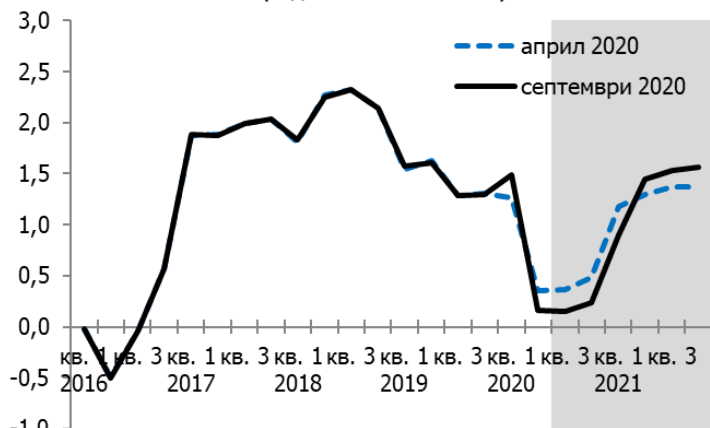
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, се очекува пад на странската ефективна побарувачка од 6,6% во 2020 година, што претставува надолна ревизија во однос оценетиот пад од 5% во априлската проекција. Ревизијата е резултат на подлабокиот проектиран економски пад на речиси сите наши трговски партнери, а особено на Германија², Грција, Белгија и Италија. За 2021 година, очекуваната стапка на раст на странската побарувачка изнесува 4,8% и е речиси иста како во април (4,9%).

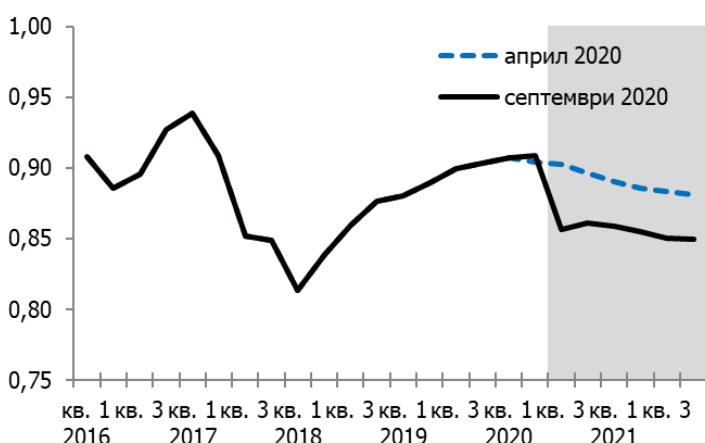
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Проекцијата на странската ефективна инфлација за 2020 година е минимално ревидирана надолу во однос на априлската оцена, при што се очекува дека таа ќе изнесува 0,5% (0,6% во април), главно заради надолната корекција кај Хрватска³. Од друга страна, за 2021 година е направена минимална корекција нагоре, при што сега се очекува дека странската инфлација ќе изнесува 1,4% (1,3% во април).

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во однос на девизниот курс евро/САД-долар, во 2020 година се очекува мала депрецијација на САД-доларот, наспроти малата апрецијација предвидена во април, додека за 2021 година се очекува поголема депрецијација од првично проектираната во април. Ваквите ревизии се должат главно на очекувањата на инвеститорите дека каматните стапки во САД ќе останат ниски подолг временски период согласно со промените во рамката за спроведување на монетарната политика⁴, како и на понеповолните економски показатели за САД во однос на еврозоната.

² Проектиран пад на Германија од 6,1% во 2020 година, наспроти 5% во април и проектиран раст од 4,5% во 2021 година, исто како во април.

³ Инфлацијата во Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

⁴ На 27 август 2020 година, ФЕД објави ажурирање на долгорочните цели и стратегијата за спроведување на монетарната политика и позначајните промени се однесуваат на: 1) максималната вработеност, при што сега одлуките ќе се засноваат врз оценките за надолни отстапувања од максималното ниво на вработеност, наместо досегашната практика за отстапувања од максималното ниво во двете насоки; 2) ценовната стабилност, при што ФЕД ја приспособи својата стратегија за постигнување на долгорочната цел – инфлација од 2%, на тој

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

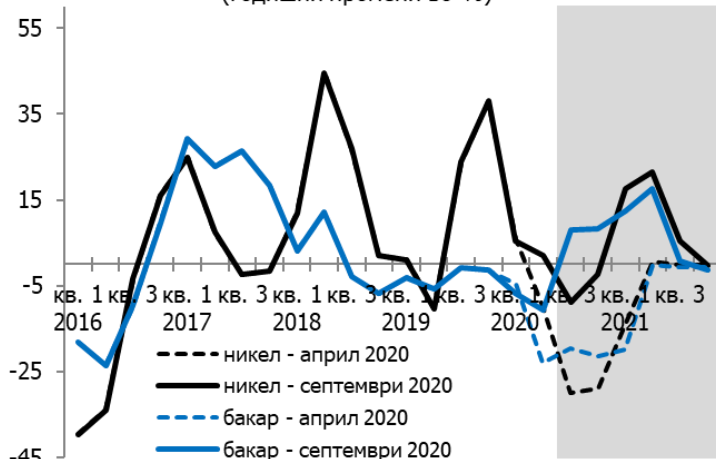

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со април, цената на нафтата⁵ е ревидирана нагоре за целиот период на проекции, при што сега се очекува умерено помал пад од предвидениот за 2020 година и раст на цената, наместо пад во 2021 година. Нагорната ревизија во најголема мера е резултат на продолжувањето на договорот постигнат во рамки на групата ОПЕК+ за намалување на производството на нафта до крајот на декември⁶, како и на порастот на глобалната побарувачка, особено од Кина, по постепено нормализирање на индустриската активност по укинувањето на мерките за справување со пандемијата.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со последните оценки, направена е нагорна ревизија на светските цени на металите за целиот период на проекции. Така, за 2020 година се очекува значително помал пад на цената на бакарот и на никелот во однос на априлските очекувања. Ваквата промена кај цената на бакарот е резултат на растот на побарувачката од Кина, како најголем потрошувач на бакар, намалувањето на глобалните залихи и загриженоста околу идното производство⁷. Нагорната ревизија на цената на никелот главно се должи на зголемената побарувачка од индустријата за челик и за електрични автомобили. Значителна нагорна ревизија на цените на двата метала е направена и за 2021 година, така што сега се очекува дека ќе остварат раст, наспроти априлските оценки за пад.

Тековните оценки за цените на примарните прехранбени производи за 2020 година упатуваат на мала нагорна ревизија на цената на пченицата во однос на априлските проекции, додека цената на пченката е коригирана надолу. Така, се очекува дека цената на пченицата ќе оствари малку повисок раст во однос на априлските очекувања, во услови на послаби

начин што ќе се обидува да постигне инфлација што во просек е 2% во одреден временски период, односно после периодите во кои инфлацијата постојано била под 2%, соодветната монетарна политика ќе цели кон остварување на инфлација умерено над 2% во одреден временски период.

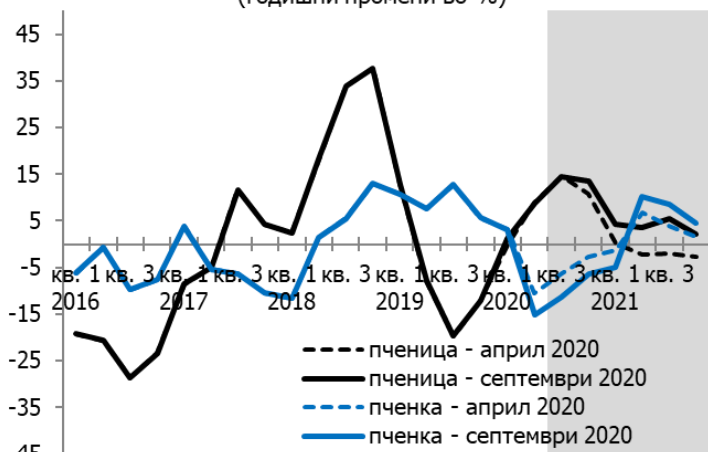
⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁶ Од мај до јули производството на нафта на членките на ОПЕК+ се намалуваше за 9,7 милиони барели дневно, а од август до декември намалувањето ќе изнесува 7,7 милиони барели дневно.

⁷ Се очекува дека на пазарот сè уште ќе има слаба понуда, бидејќи ќе биде потребно време за да може производството да го достигне целосниот капацитет по отворањето на рударските капацитети, коишто се соочија со затворање заради ситуацијата со ковид-19.

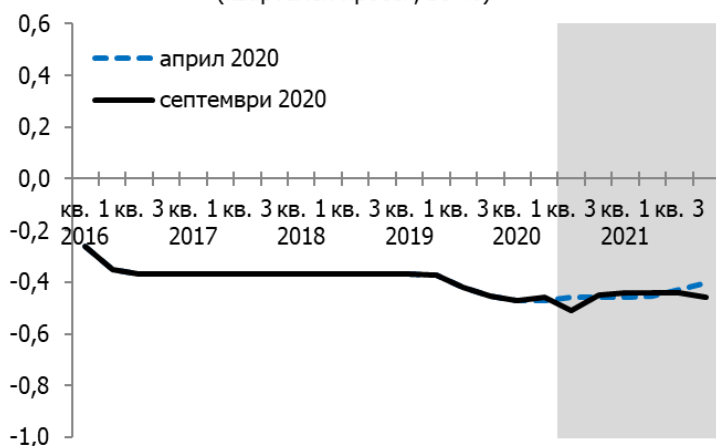
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

изгледи околу производството во ЕУ, Аргентина и САД и солидна побарувачка. Наспроти тоа, кај цената на пченката се предвидува поголем пад од претходната оцена, при очекувања за високо светско производство на пченка, а сè уште слаба побарувачка, особено за индустриски потреби. За 2021 година, цените се ревидирани нагоре во споредба со априлските оцени, така што кај цената на пченицата сега се очекува раст, наместо мал пад, а кај цената на пченката поголем раст.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

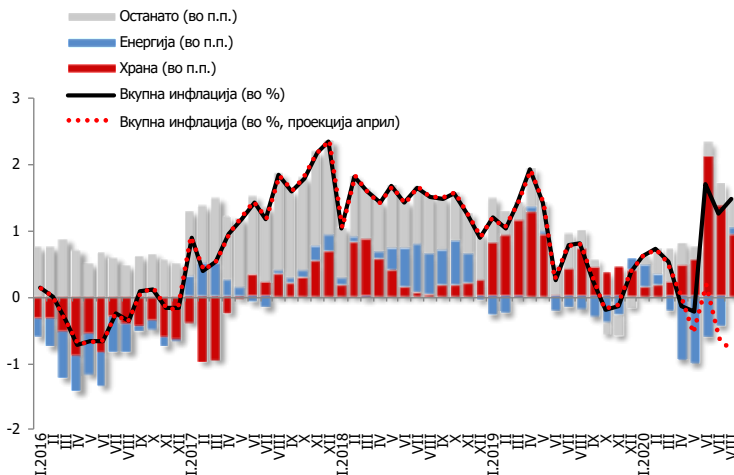

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оцени, **едномесечниот ЕУРИБОР** не отстапува од априлските проекции, така што и натаму се очекува дека во просек ќе изнесува -0,47% во 2020 и -0,45% во 2021 година.

Стапка на инфлација

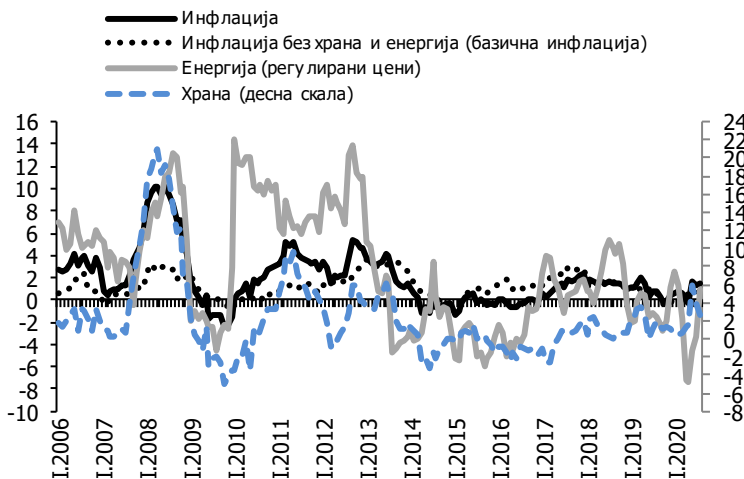
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во август 2020 година, домашните потрошувачки цени остварија мал раст од 0,5% (во претходниот месец беше забележано месечно намалување од -0,3%), во најголем дел заради зголемувањето на цените на енергијата, при мал позитивен придонес и од базичната компонента, а мал негативен придонес од прехранбената компонента⁸. Растот на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на електричната енергија, согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика⁹.

Годишната стапка на инфлација во август малку забрза и изнесува 1,5% (1,3% во минатиот месец), што во целост произлегува од промената на цената на електричната енергија. Како и претходно, годишната стапка на инфлација и во август е повисока од очекуваната според априлскиот циклус на проекции. Од аспект на структурата, нагорно отстапување во однос на проекцијата се забележува кај сите три компоненти (прехранбената, енергетската и базичната компонента).

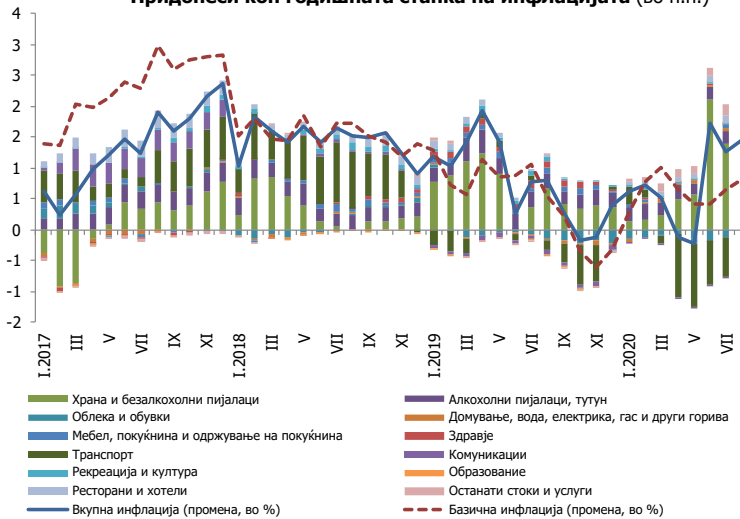
Базичната инфлација во август изнесува 0,3% на месечна основа, а на годишна основа изнесува 0,8%. Структурата на годишната стапка на базична инфлација во август е слична како во претходниот месец, односно и натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот¹⁰. Исто така, позитивен придонес овој месец имаат и цените на угостителските услуги и услугите за сместување, цените на туристичките аранжмани, како и цените на електричните апарати за лична хигиена и други апарати. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат пониските цени на облеката и обувките, цените на опрема за прием, снимање и репродукција на звук и слики, како и цените на информатичката опрема.

⁸ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во август имаат цените на електричната енергија, цените на услугите за сместување и цените на туристичките аранжмани. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат цените на овошјето, зеленчукот и месото, цените на облеката и обувките како и цените на течни горива и мазива.

⁹ Започнувајќи од 1.8.2020, цената на електричната енергија е повисока за 7,4%, односно за висока тарифа изнесува 5,95 ден/kWh, за ниска тарифа изнесува 2,99 ден/kWh, додека за еднотарифно мерење изнесува 4,77 ден/kWh (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

¹⁰ Годишниот раст на цената на тутунот во август е одраз на покачувањето на цените на цигарите во март 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата, најновите ревизии се во различна насока.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Повисоката остварена инфлација од проектираната според априлските проекции, при ревизии на надворешните претпоставки во различна насока, и натаму упатува на неизвесноста за остварување на проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 0%, со што тековно ризиците се претежно нагорни. Воедно, движењето на светските цени на примарните производи во следниот период останува многу неизвесно, согласно со неизвесните економски ефекти од глобалната пандемија и нејзиното времетраење.

Во јуни 2020 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 6,6%, а солидниот раст, како и претходно главно го одразува покачувањето на минималната плата¹¹, покачувањето на

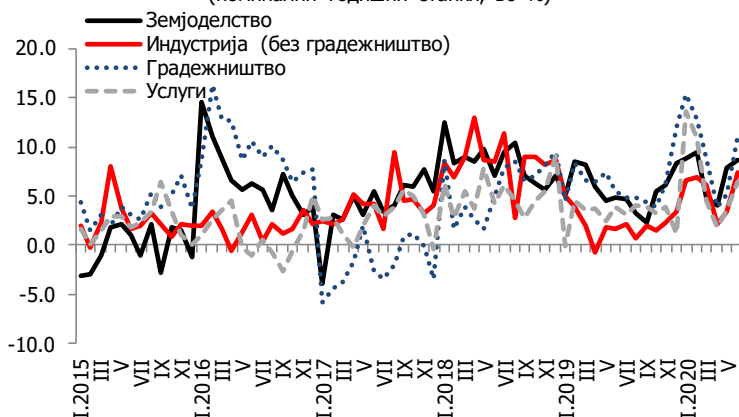
¹¹ Во текот на 2019 година двапати е извршено зголемување на минималната плата, и тоа во април и декември. Во април минималната плата е зголемена од 12.165 денари на 12.507 денари нето-плата (брuto од 17.370 на 17.943 денари) согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно, Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 59/19). Со дополнителното покачување во декември (за околу 2000 денари, нето) износот на минимална плата којшто се исплаќа за периодот од декември 2019 година до март 2020 година е 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19). Со Уредба на Владата, износот од 14.500 денари се продолжи до јуни 2020 година, односно до завршувањето на вонредната состојба.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

платите во јавниот сектор¹², како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на плата¹³. Споредено со претходниот месец забележливо е забрзување на растот (годишен раст во мај од 4,4%), во услови на започнато олабавување на дел од рестриктивните мерки за справување со новата вирусна инфекција.

Раст на платите имаше кај поголемиот дел од дејностите, а најизразен е кај дејностите поврзани со финансии и осигурување, дејностите поврзани со „рударство и вадење камен“, „образование“, „градежништво“, „други услужни дејности“, „информации и комуникации“, „земјоделството“, „стручни, научни и технички дејности“, како и кај „дејности на здравствена и социјална заштита“¹⁴.

При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во јуни изнесуваше 4,8%**.

Остварениот годишен раст на платите во вториот квартал е поповолен во однос на очекувањата за пад на платите во рамки на априлската проекција.

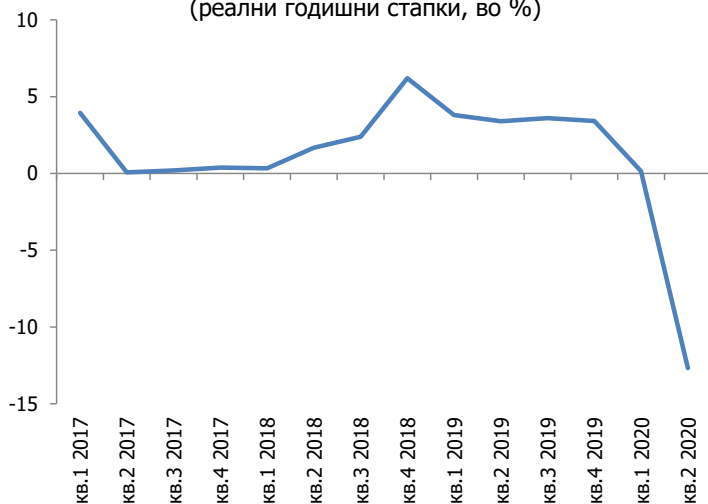
Во вториот квартал од 2020 година реалниот БДП се намали за 12,7%, на годишна основа, во согласност со очекувањата од априлската проекција. Падот на БДП е резултат на здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19. Во првата половина на 2020 година БДП бележи реален годишен пад од 6,4% (при минимален раст од 0,2% во

¹² Извршено е зголемување на платите на здравствените работници за 5% почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Зголемување на платата од 5% е извршено и кај социјалните работници со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Исто така, зголемување на платите од 5% имаше за вработените во образованието, полицијата, одбраната и целиот јавен сектор, почнувајќи со септемвриската плата во 2019 година. Во јануари 2020 година, извршено е дополнително зголемување на платите во образованието од 10%, а од февруари 2020 дополнително зголемување на платите е извршено кај вработените во здравството (раст од 25% за специјалистите, 15% за општите лекари, 10% за медицинските сестри, и по 5% за здравствените соработници и помошно-техничкиот персонал).

¹³ Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на ноемвриската плата („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето придонеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

¹⁴ И натаму, поизразено намалување на платите во јуни 2020 година е забележано кај најпогодените сектори во економијата од корона-кризата, и тоа кај дејностите поврзани со „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „уметност, забава и рекреација“ и „транспорт и складирање“, но поумерено.

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

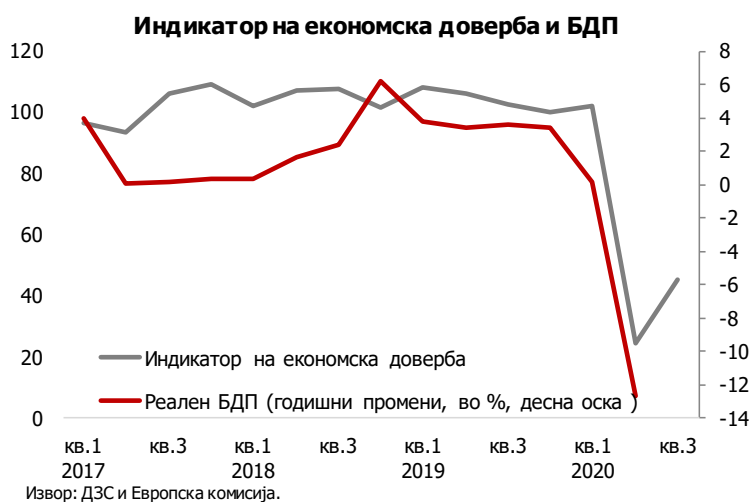
првиот квартал и пад од 12,7% во вториот квартал).

Од аспект на побарувачката, значително намалување е забележано кај речиси сите компоненти на БДП. Притоа, домашната побарувачка има негативен придонес кон БДП при силен пад на личната потрошувачка и бруто-инвестициите, додека јавната потрошувачка забележа мал раст. Нето-извозот, пак, имаше позитивен придонес, во услови на поголем пад на увозот, наспроти падот на извозот на стоки и услуги (во апсолутни износи).

Во однос на проекцијата на компонентите на БДП во вториот квартал од годината, се забележуваат одредени отстапувања во интензитетот на промената. Така, позитивниот придонес на нето-извозот е послаб од очекуваниот, при помал остварен пад на увозот. Од друга страна, и негативниот придонес на домашната побарувачка е поумерен од очекуваниот, главно заради помалиот остварен пад кај личната потрошувачка и инвестициите.

Гледано од производната страна, во вториот квартал на 2020 година падот на активноста е дисперзиран, а најголемо влијание за падот на БДП имаат најпогодените сектори од ковид-19, и тоа индустријата и дејностите трговија, транспорт, туризам и угостителство. Дополнителен негативен придонес, но во помала мера, имаат дејностите „стручни, научни и технички дејности“; „административни и помошни услужни дејности“ и „финансиски дејности и дејности на осигурување“. Раст е забележан единствено кај земјоделството, информации и комуникации, како и кај дејностите „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци тешко е да се добие попрецизна оценка за целокупната состојба во економијата во третиот квартал од 2020 година. Постепеното олабавување на мерките за справување со ковид-19 влијаеја поволно врз согледувањата на економските субјекти за состојбата во

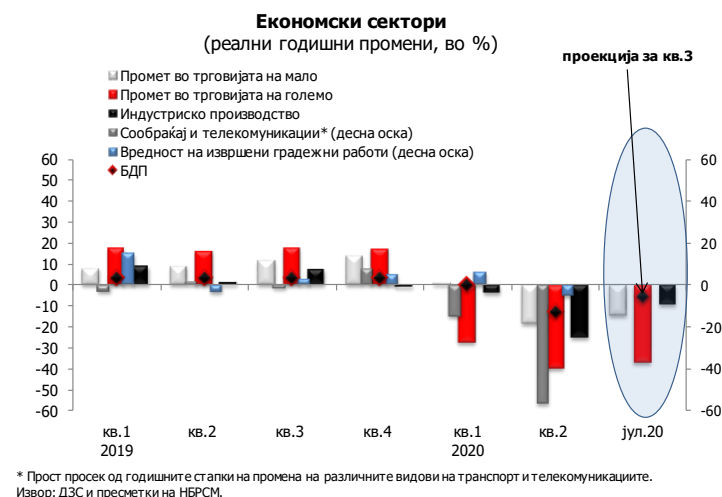

економијата¹⁵. Така, резултатите од анкетните истражувања за третиот квартал на 2020 година упатуваат на пооптимистични согледувања во однос на минатиот квартал, што укажува на очекувања за постепено економско закрепнување.

Кога станува збор за високофреквентните податоци на страната на понудата за третиот квартал од годината, достапни се податоците за трговијата и индустриското производство заклучно со јули.

Прометот во вкупната трговија во јули забележа реален пад од 25,4% на годишна основа, одразувајќи ги притоа неповолните остварувања и падот на прометот кај трговијата на големо и трговијата на мало, додека трговијата со моторни возила забележа висок реален раст. Сепак, во јули падот на прометот во вкупната трговија, како и во трговијата на големо и трговијата на мало, е поблаг во споредба со падот забележан во вториот квартал.

Индустриското производство во јули забележа значително забавување на падот, којшто се сведе на 9,5% на годишна основа (во споредба со падот од 25% забележан во вториот квартал од годината). Гледано по главни индустриски дејности, најголем пад и следствено највисок негативен придонес и натаму се забележува кај преработувачката индустрија, при истовремен но помал пад и кај рударството и кај енергетскиот сектор. Падот во рамките на преработувачката индустрија е широко дисперзиран, а најголем негативен придонес има групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети поврзани со автомобилската индустрија, како што се производството на машини и уреди и производството на моторни возила. Кога станува збор за традиционалните дејности, позабележителен негативен придонес се забележува кај производството на пијалаци и производството на облека, а исто така позначителен негативен придонес се забележува и кај

	2018				2019				2020				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Бруто домашен производ	0.3	1.7	2.4	6.2	3.8	3.4	3.6	3.4	0.2	-12.7	-	-	-
Индустриско производство	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-27.0	-15.1	-9.5
Извршени градежни работи	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	2.5	-4.0	-
Високоградба	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	-17.2	-17.2	-
Нискоградба	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	16.0	4.6	-
Промет во трговијата - Вкупно*	5.8	8.2	7.3	9.2	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-36.8	-24.3	-25.4
Промет во трговијата на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-20.5	-13.6	-14.5
Промет во трговијата на големо*	5.2	6.8	7.0	8.6	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-49.2	-34.7	-36.9

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 година се претходни податоци.
Истор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹⁵ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

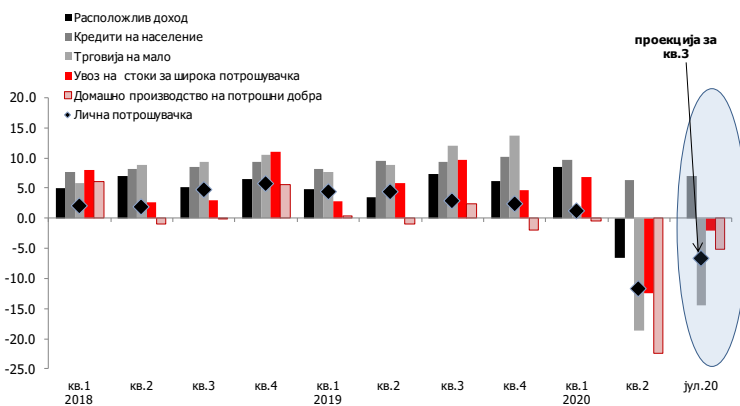
производството на други неметални минерални производи и производството на мебел. Од друга страна, во рамките на преработувачката индустрија највисок позитивен придонес има производството на прехранбени производи, а солиден позитивен придонес се забележува и кај производството на основни фармацевтски производи, како и кај производството на хемикалии и хемиски производи.

Забавувањето на годишниот пад на индустриското производство во јули, во споредба со падот во вториот квартал, се должи главно на поумерениот пад на преработувачка индустрија, при забавување на падот забележан кај производството на машини и уреди, моторни возила и електрична опрема, како и кај производството на облека, текстил и прехранбени производи.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** упатуваат на пад на економската активност и во третиот квартал од годината, иако не толку изразен како во претходниот квартал.

И на почетокот на третиот квартал од годината показателите за движењата кај **личната потрошувачка** сè уште упатуваат на пониска склоност кон потрошувачка, но помалку изразено за разлика од изминатиот период што би можело, во еден дел да се поврзе со мерките спроведени од страна на Владата за поддршка на личната потрошувачка¹⁶. Показателот за довербата на потрошувачите исто така покажува мало намалување на песимизмот кај потрошувачите, согласно со нивните помалку негативни согледувања и очекувања за нивната финансиска и општата економска состојба во земјата, како и нивните очекувања за поголеми трошења во следниот период. Во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци засега упатуваат на натамошен раст кај дел од компонентите на расположливиот доход (достапни податоци само за пензиите), а забрзување на растот има и кај кредитите на населението. Краткорочните показатели за

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НЕРСМ.

¹⁶ Во рамките на третиот пакет економски мерки на Владата за заживување на македонската економија преку директна поддршка на граѓаните и на стопанството во услови на ковид-19, беше предвидено доделување на домашна платежна картичка на одбрани категории на граѓани, во вкупна вредност од 28 милиони евра. Рокот за искористување на овие средства беше 15 август 2020 година. Повеќе информации може да се најдат на следниве врски: <https://vlada.mk/node/21426> и <https://finance.gov.mk/mk/node/8798>.

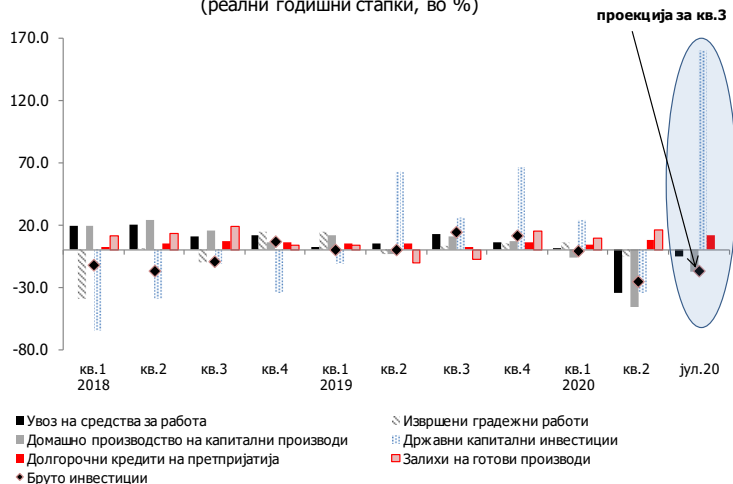
динамиката на личната потрошувачка и натаму се неповолни, но со значително забавување на нивниот годишен пад. Така, забавување на падот во јули во споредба со годишниот пад од вториот квартал е забележано кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ, а значително понизок пад бележат и домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка.

Расположливите високофреквентни податоци за **бруто-инвестициите** за јули се движат во различни насоки. Така, пад, но значително понизок во споредба со претходниот квартал, се забележува кај индустриското производство, домашното производство на капитални производи и увозот на капитални производи. Такви се и оценките на раководителите на претпријатијата од градежништвото и индустријата коишто упатуваат на забавување на падот во овој период. Единствено забрзување на годишниот пад е забележан кај данокот на добивка. Од друга страна продолжи забрзаниот раст кај долгорочното кредитирање на претпријатијата од страна на банките за што придонес имаа и низата на мерки преземени за подобрување на ликвидносните услови и олеснување на условите за финансирање, а забрзан раст беше забележан и кај државните капитални инвестиции.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јули 2020 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во третиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, во услови на поголем номинален пад на извозот од увозот на стоки.

Буџетските остварувања заклучно со јули 2020 година упатуваат на натамошен годишен раст на **јавната потрошувачка** во третиот квартал, во услови на раст кај поголемиот дел од главните категории на јавната потрошувачка. Така, во јули се забележуваат повисоки трансфери за здравствена заштита и трансфери до локалните власти, како и повисоки расходи за плати, додека пад беше забележан единствено кај расходите за стоки и услуги.

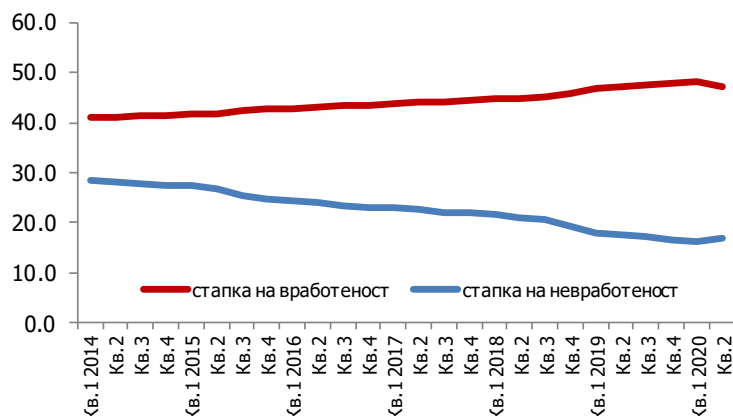
Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

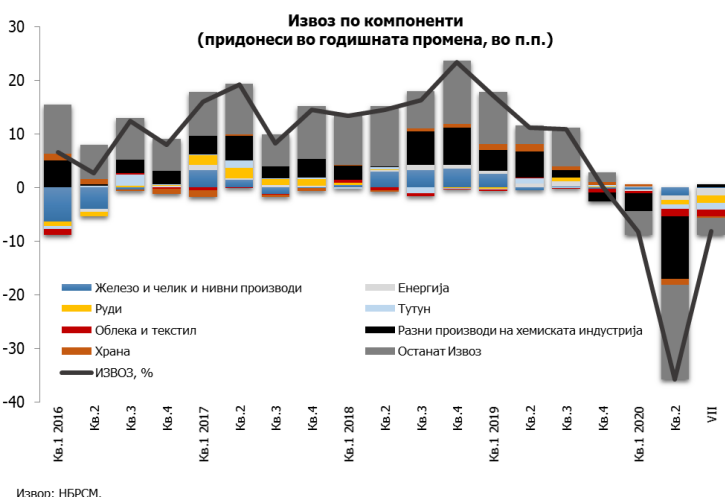
Во однос на вработеноста, неповолната состојба поврзана со новата вирусна инфекција и мерките преземени за справување со неа, имаа негативно влијание врз поместувањата на овој сегмент од пазарот на труд. Имено, по осумгодишно непрекинато намалување на стапката на невработеност, во вториот квартал од 2020 година, **стапката на невработеност забележа мал пораст и изнесува 16,7%** (16,2% во претходниот квартал), додека бројот на вработените лица забележа минимален годишен пад од 0,1%¹⁷.

Падот кај продуктивноста на трудот¹⁸, во вториот квартал од 2020 година, дополнително се продлабочи и изнесуваше 8,6% (пад од 2,1% во претходниот квартал) при значително помало намалување на вработеноста во споредба со намалувањето на економската активност како резултат на здравствената и економската криза предизвикана од вирусната инфекција.

Истовремено, во вториот квартал трошоците за труд по единица производ пораснаа за 15,9% на годишна основа (12,8% во претходниот квартал), при раст на бруто-платата во услови на пад на продуктивноста.

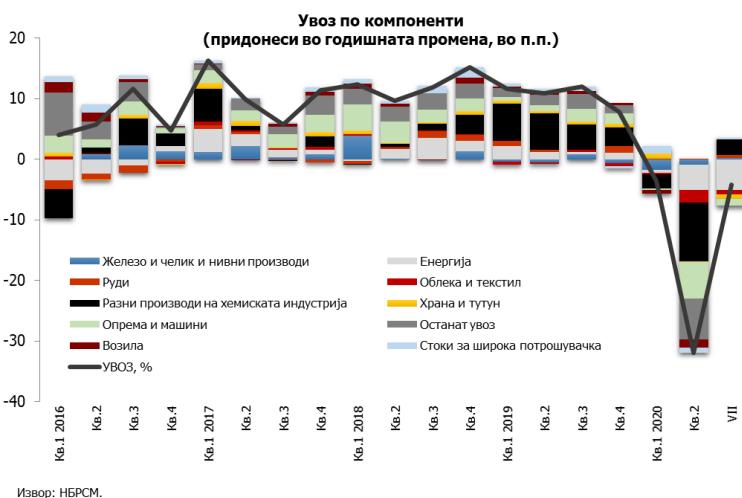
¹⁷ Најголем придонес кон падот на вработеноста имаат дејностите поврзани со „земјоделство, шумарство и рибарство“, потоа „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „стручни научни и технички дејности“, „снабдување со вода, отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината“, „транспорт и складирање“ и дејности поврзани со „снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“.

¹⁸ Вкупната продуктивност се пресметува како пондерирани збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

Во јули 2020 година, дефицитот во размената на стоки забележа проширување на годишна основа за **7,9%**, при поголем пад на извозната во однос на увозната компонента, во услови на постепено стабилизирање на надворешнотрговската размена по шокот предизвикан од пандемијата на ковид-19 во второто тримесечје.

Извозот на стоки во јули оствари умерен пад од 8,1% на годишна основа. Од аспект на поодделните извозни категории, падот е дисперзиран, а највисок придонес во годишното намалување на извозот има понискиот извоз на дел од новите капацитети во економијата, иако во јули е забележливо позначително забавување на падот на извозот кај оваа категорија. Исто така, позначителен придонес во падот на вкупниот извоз во јули имаат и извозот на рудите, енергијата, тутунот и текстилот. За намалување на извозот придонесоа и сите преостанати извозни категории, но значително послабо.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата во јули 2020 година упатуваат на можност за повисок извоз од очекуваниот за третиот квартал од 2020 година. Позначително нагорно отстапува извозот на новите капацитети во економијата, како и извозот на железо и челик. Од друга страна, малку пониски се остварувањата кај тутунот и рудите.

Увозот на стоки во јули 2020 година забележа пад од 4,2% на годишна основа, во најголем дел предизвикан од енергетската компонента¹⁹. Исто така, во споредба со истиот период од претходната година, понизок увоз е остварен и кај категориите опрема и машини и храна, додека повисокиот суровински увоз на дел од новите извозни капацитети во економијата предизвика раст на вкупниот увоз во текот на јули.

Тековните остварувања кај увозот на стоки во јули 2020 година упатуваат на можност за

¹⁹ Понискиот увоз на енергија во јули во споредба со истиот период од претходната година во најголем дел произлегува од увозот на нафтни деривати, а притоа намалувањето е комбинација на ценовен и количински ефект.

остварување повисок увоз од очекуваниот за третиот квартал согласно со априлската проекција, како резултат на нагорните отстапувања кај поголемиот број увозни категории, а најмногу кај суровинскиот увоз на дел од новите извозни капацитети, увозот на опрема и машини, возила, железо и челик и останат увоз. Од друга страна, послаби се остварувања кај увозот на енергија.

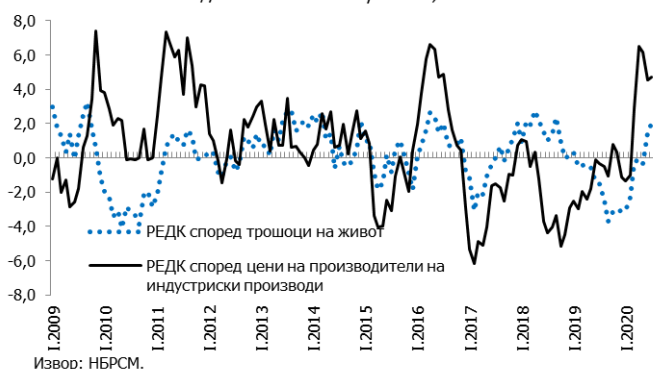
Поизразеното нагорно отстапување кај увозот во однос на извозот на стоки во јули 2020 година упатува на можност за остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот согласно со априлската проекција. Сепак, периодот на оценка е доста краток за поконкретни констатации во овој домен, посебно имајќи ја предвид тековната состојба и неизвесноста предизвикана од пандемијата.

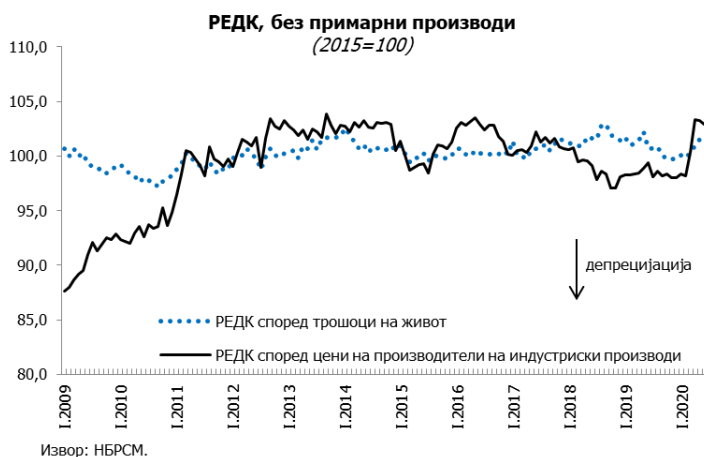
Во јули 2020 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија бележат влошување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 2% додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 4,7%. Притоа релативните трошоци на живот се повисоки за 0,2%, додека релативните цени на индустриските производители бележат раст од 2,8%. За намалување на конкурентноста придонесе и НЕДК, забележувајќи апрецијација од 1,9%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на руската рубља и турската лира.

РЕДК
(2015=100)

РЕДК
годишна стапка на промена, во %

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во јули 2020 година, исто така забележаа влошување на годишна основа. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа апрецијација од 1,4%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи апрецира за 3,6%. Притоа, релативните трошоци на живот пораснаа за минимални 0,1%, а релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа раст од 2,2%, при апрецијација на номиналниот ефективен девизен курс од 1,3% на годишна основа.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи

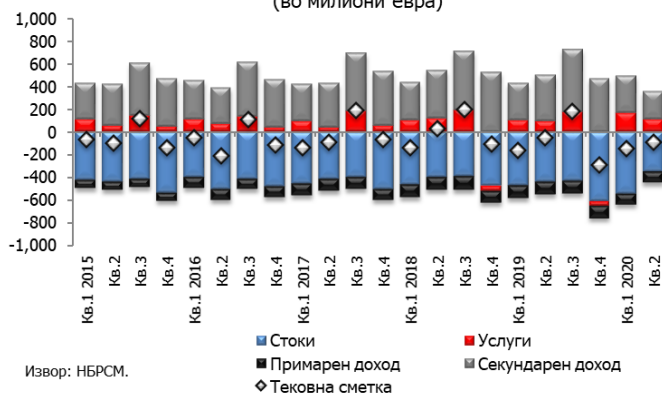
годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРНМ.

Компоненти на тековната сметка

(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Во вториот квартал од 2020 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 85,9 милиони евра, или 0,8% од БДП²⁰, што е пониско од очекувањата за вториот квартал согласно со априлската проекција.

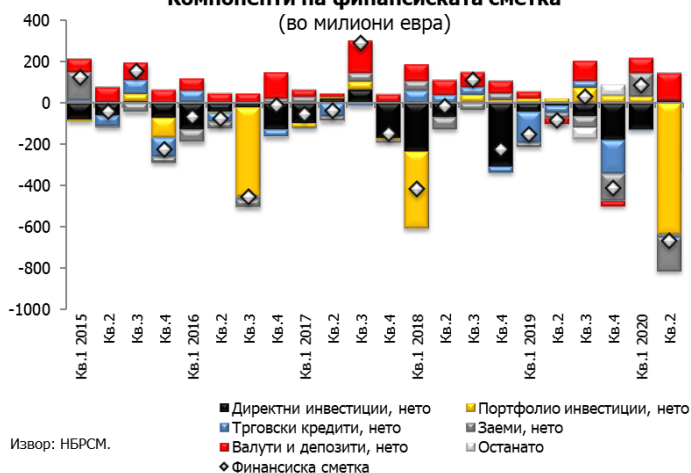
Остварениот понизок дефицит во тековната сметка од очекувањата според априлската проекција, во целост се должи на подобрите остварувања кај салдото на стоки и услуги. Притоа, најизразено е позитивното отстапување кај суфицитот на услугите, при подобри остварувања кај речиси сите поголеми категории услуги, а најмногу кај суфицитот на производните услуги за доработка на стоки во туѓа сопственост. Истовремено, помалиот остварен трговски дефицит се должи на повисокото позитивно отстапување кај извозот во однос на увозот на стоки. Од друга страна, суфицитот кај секундарниот доход е понизок во однос на очекуваниот главно поради пониската нето откупена ефективна од менувачко работење, додека дефицитот на примарниот доход е малку повисок од очекуваното, главно заради повисокиот доход од директни инвестиции.

Кај финансиската сметка во второто тримесечје од 2020 година се остварени нето-приливи²¹ од 667,5 милиони евра (или 6,1% од БДП), коишто се малку подобри од очекувањата за вториот квартал со априлската проекција.

²⁰ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година се користени априлските проекции на НБРСМ.

²¹ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (ВРМ6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Компоненти на финансиската сметка (во милиони евра)

Подобро остварување во споредба со априлската проекција бележат портфолио инвестициите, во услови на повисок износ на издадената еврообврзница од очекуваниот. Подобра се и остварувањата кај трговските кредити кај кои се забележани нето-приливи (наместо очекуваните нето-одливи). Од друга страна, директните инвестиции бележат нето-одливи, наместо очекуваните нето-приливи, пред сè заради нето-одливите врз основа на меѓукомпаниско задолжување (главно поради намалувањето на меѓукомпанискиот долг на страна на обврските). Нето-приливите врз основа на долгорочни заеми се пониски од очекуваните во најголем дел заради пониското задолжување на државата, додека нето-одливите кај валутите и депозитите се малку повисоки во споредба со очекувањата од априлската проекција.

Движења на менувачки пазар

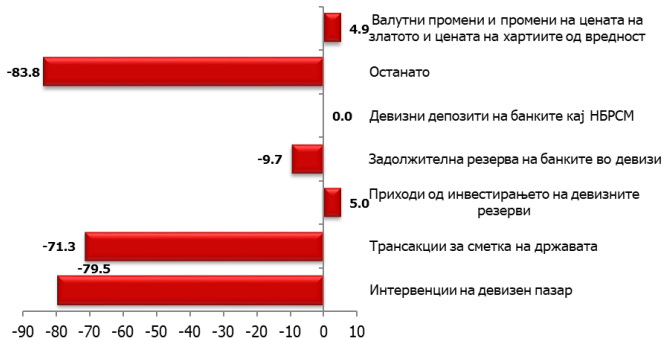
Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот јули-август 2020 година изнесува 127,8 милиони евра, што претставува намалување од 59,5% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од повисокиот пад на понудата од падот на побарувачката на девизи (за 52,8% и 22,5%, соодветно).

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

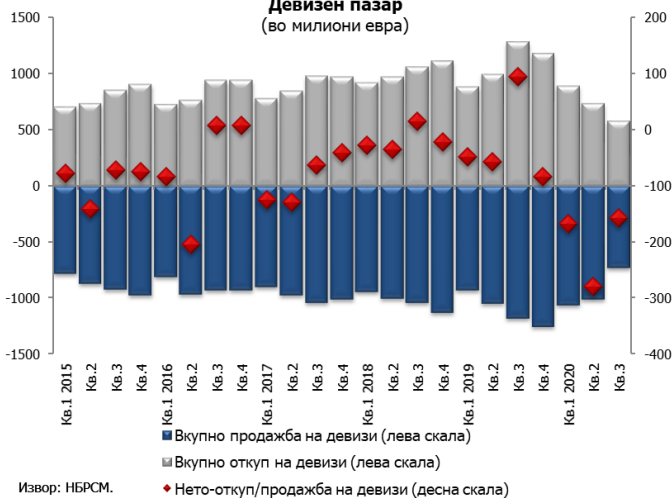
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.8.2020 година изнесува 3.406,4 милиони евра. Најголем ефект врз промената на девизните резерви во однос на крајот од вториот квартал имаа редовната отплата на обврските на јавниот сектор кон странство, интервенциите на девизниот пазар од страна на Народната банка, како и редовните трансакции преземени во рамките на управувањето со девизните резерви. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во јули и август 2020 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

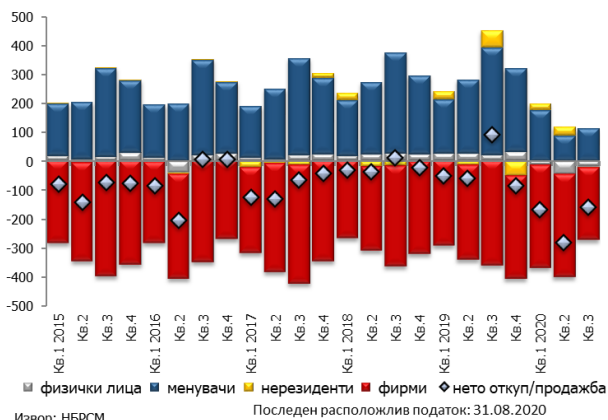
Девизен пазар (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Во периодот јули - август 2020 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи, додека во истиот период од минатата година беше остварен нето-откуп. Ваквата промена се должи на значително пониската понуда во однос на падот на побарувачката на девизи.

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

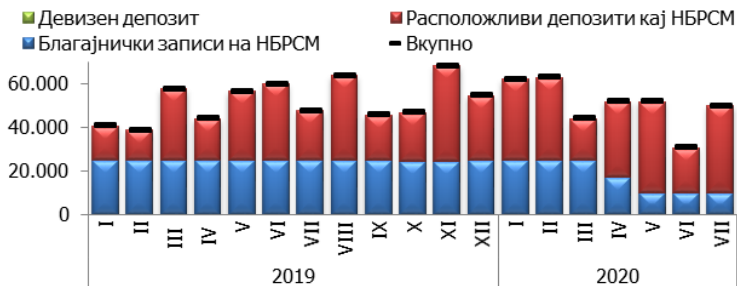
Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања произлегуваат од сите сегменти на девизниот пазар, но во најголем дел од високата нето-продажба кај менувачите.

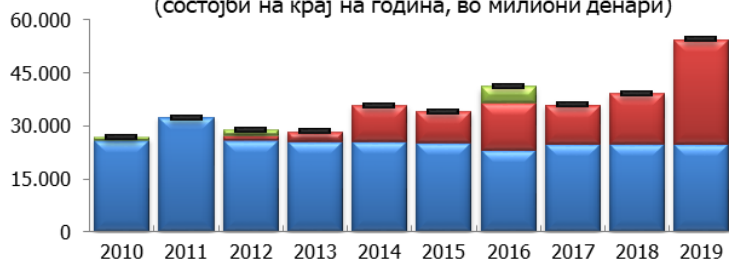

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јули се зголеми во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемувањето на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменет износ на состојбата на благајничките записи²². Нивото на монетарните инструменти на крајот на јули е умерено повисоко од проектираното за крајот на третиот квартал на 2020 година²³.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јули засега е пониска од проектираната состојба за крајот на третиот квартал од 2020 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во јули забележаа месечно намалување²⁴, а нивната состојба на крајот на јули е умерено повисока во однос на проектираната за крајот на третото тримесечје од 2020 година.

Примарните пари во јули забележаа месечен пад, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при мало зголемување на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2020 година.

²² На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 16 јули 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 27 дена.

²³ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

²⁴ Во јули државата изврши редовна отплата на своите обврски коишто во поголем дел се поврзани со исплатата на камати од еврообврзниците.

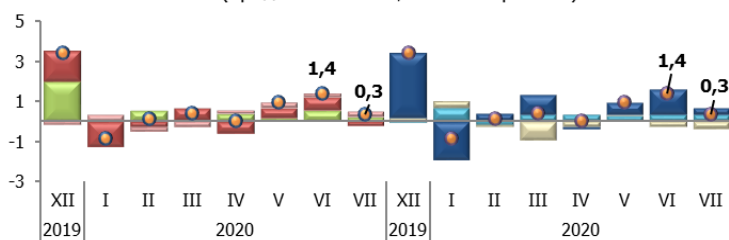
Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, ликвидните средства на банкарскиот систем во август забележаа раст на месечно ниво. Промената во најголем дел произлегува од понискиот износ на пласмани на банките во краткорочните депозити (пред сè во депозитите преку ноќ), при мало намалување и на состојбата на благајничките записи²⁵. Автономните фактори на нето-основа придонесоа кон намалување на ликвидноста на банкарскиот систем, како резултат на промената кај останатите автономни фактори, девизните интервенции на Народната банка, како и малиот раст на готовите пари во оптек, додека трансакциите на државата придонесоа за зголемување на ликвидноста.

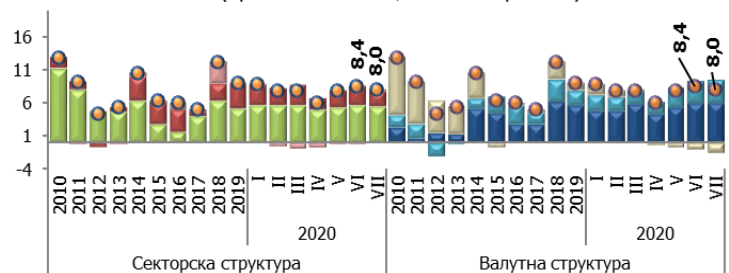
²⁵ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 12 август 2020 година, беа понудени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, а продадени благајнички записи во износ од 9.786 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 35 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

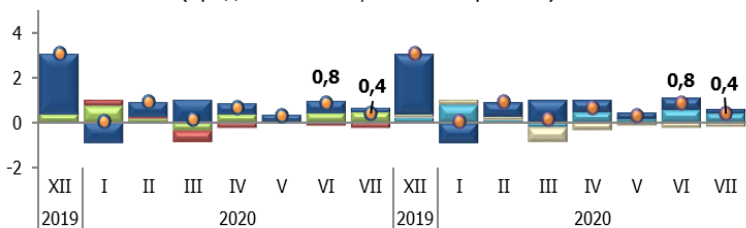
Вкупните депозити²⁶ во јули остварија месечен раст од 0,3%, што претставува умерено забавување во однос на претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето е резултат на подеднаквиот придонес на депозитите на домаќинствата и на останатите сектори, при намалување на депозитите на претпријатијата. Според валутната структура, најголем придонес кон месечниот раст на вкупните депозити имаат девизните депозити, при речиси непроменети денарски депозити²⁷ (со вклучени депозитни пари). Вкупните депозити во јули остварија месечен раст, што засега е во согласност со очекуваното зголемување на депозитите во третиот квартал согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јули изнесува 8,0% и е над проектираниот годишен раст за крајот на третиот квартал од 2020 година (од 4,4%). Од секторски и валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, односно од депозитите во домашна валута (во целост како резултат на депозитните пари).

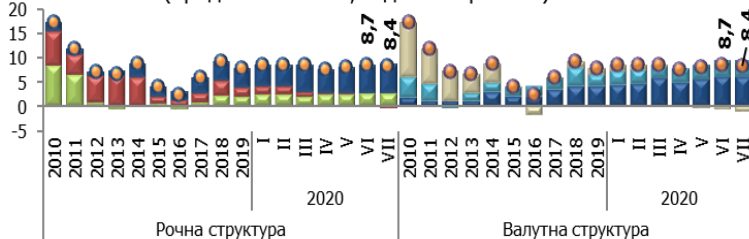
²⁶ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspх.

²⁷ Се должи во целост на растот на депозитните пари, при истовремено намалување на денарските орочени депозити.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

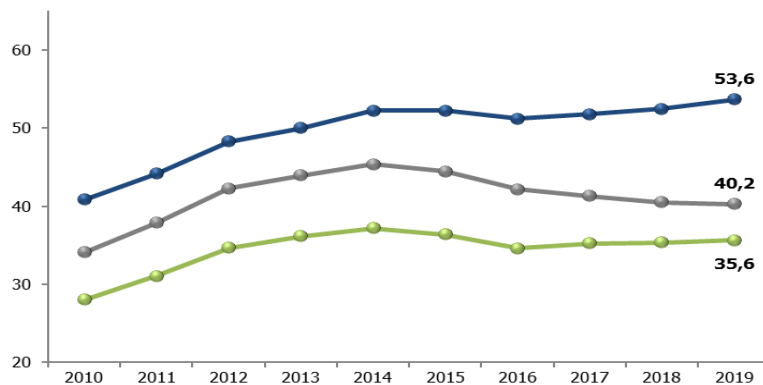
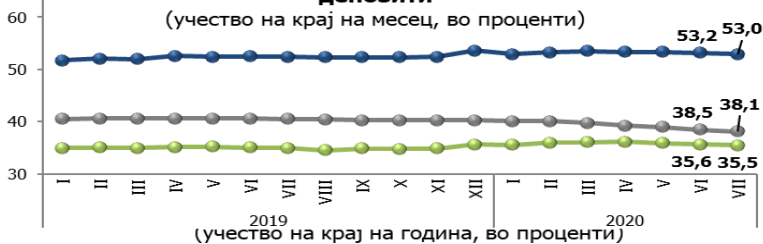

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Депозитите на домаќинствата во јули остварија месечен раст од 0,4%, што претставува забавување во однос на претходниот месец. Најголем придонес во месечниот раст на депозитите на домаќинствата имаат девизните депозити, при умерен раст и на депозитните пари. Дополнителен придонес кон растот имаат и краткорочните депозити, при намалување на долгорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јули изнесува 8,4%.**

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата и натаму е релативно стабилно и на крајот на јули изнесуваше 53,0 % (53,2% во претходниот месец).

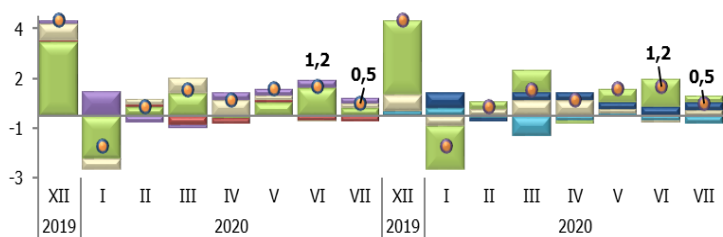
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
- Учество на вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

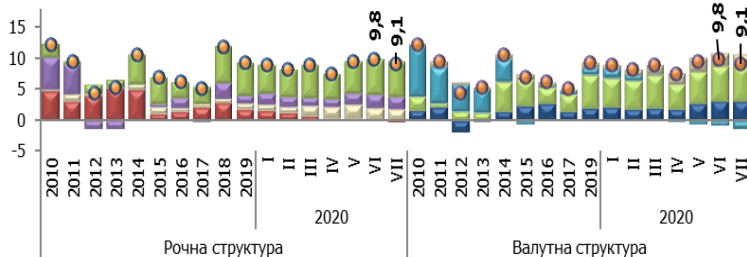
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

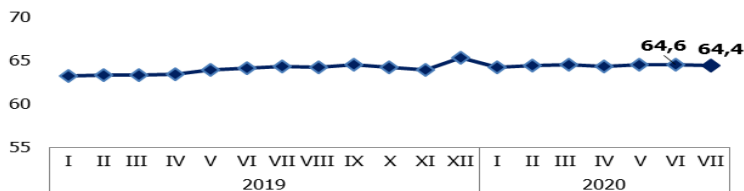
- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

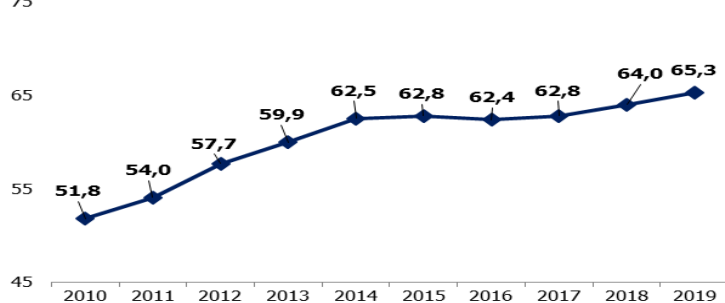
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јули, оствари месечен раст од 0,5%. Зголемувањето во најголем дел е резултат на најликвидната компонента на паричната маса, односно на истовремениот раст на готовите пари во оптек и на депозитните пари. Дополнителен придонес кон растот имаат и останатите компоненти, пред сè краткорочните депозити и депозитите во странска валута, при умерен пад на долгорочните депозити. **На годишна основа, паричната маса во јули е повисока за 9,1% и е над проектираниот годишен раст од 5,4% за третиот квартал од 2020 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

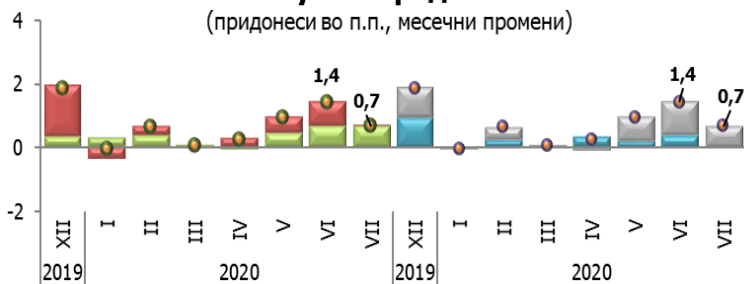

Извор: НБРСМ.

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јули изнесува 64,4% (64,6% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

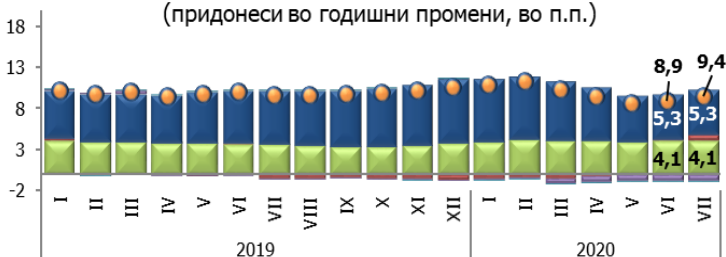

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

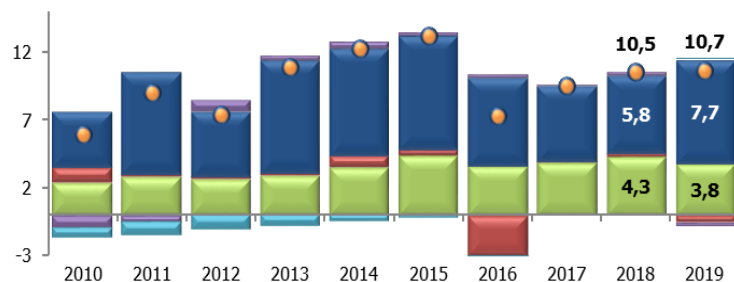
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Автомобилски кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Потрошувачки кредити
- Останати кредити
- Станбени кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

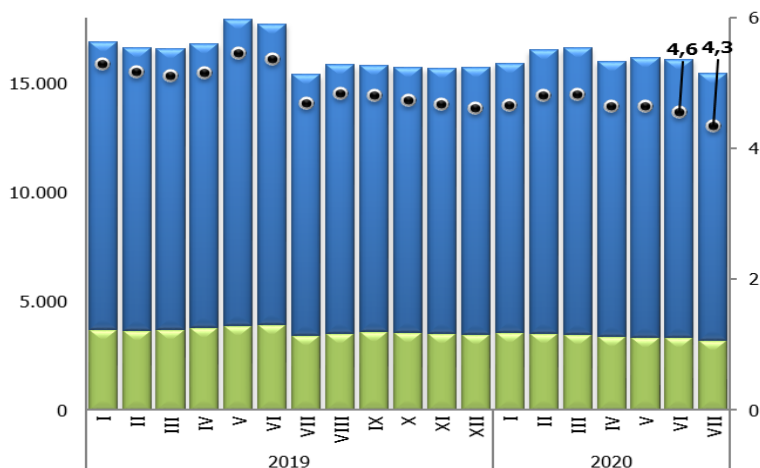
Во јули, вкупните кредити забележаа месечен раст од 0,7%, што претставува забавување во однос на претходниот месец. Од секторски аспект, кредитниот раст е резултат на зголемувањето на кредитите на домаќинствата, при речиси непроменети кредити на претпријатијата. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните кредити е резултат на денарските кредити, при речиси непроменети девизни кредити. Вкупните кредити во јули остварија месечен раст, којшто е над проектираното зголемување на кредитите во третиот квартал на годината, согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јули изнесува 8,2% и е над проектираниот годишен раст од 5,2% за третиот квартал на 2020 година, согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот и понатаму во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при растечки позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²⁸ во јули изнесува 9,4%, при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 5,3 п.п., при солиден позитивен придонес и на станбените кредити (од 4,1 п.п.).

²⁸Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јули изнесуваше 4,3% и е пониско во споредба со претходниот месец. Гледано од аспект на секторот, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

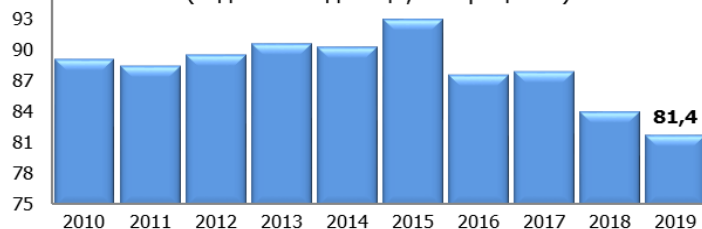
Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јули изнесува 82,7%, при што е повисок од проектираната вредност на овој показател за крајот на третиот квартал од 2020 година (81,7%), согласно со априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

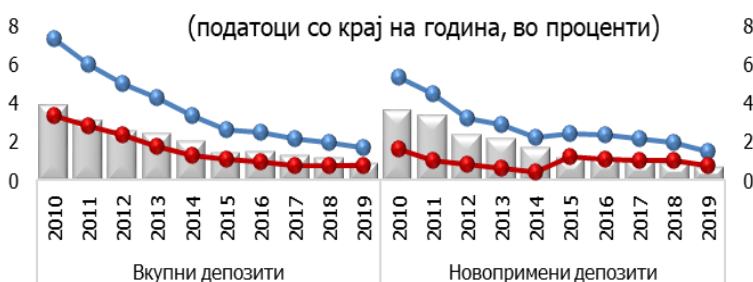
Каматен распон (во п.п.)
 Каматна стапка на денарски депозити
 Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

Во јули, каматните стапки на вкупните депозити (во денари и во странска валута)²⁹ не забележаа промени во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу овие две каматни стапки и натаму изнесува 0,9 п.п. За **новопримените вкупни депозити**³⁰, каматниот распон забележа мало проширување за 0,1 п.п., како резултат на зголемувањето на каматната стапка на денарските депозити за 0,1 п.п., при непроменета каматна стапка на девизните депозити.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)
 Каматна стапка на денарски депозити
 Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата (денарски и во странска валута) не забележаа промени во однос на претходниот месец и каматниот распон и понатаму е 0,9 п.п. За **новопримените депозити на домаќинствата**, каматниот распон забележа мало проширување од 0,1 п.п., како резултат на намалувањето на каматната стапка на девизните депозити за 0,1 п.п. при непроменета каматна стапка на денарските депозити.

²⁹ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.
³⁰ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримените депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

— Каматна стапка на кредити на домаќинства
 — Каматна стапка на кредити на претпријатија

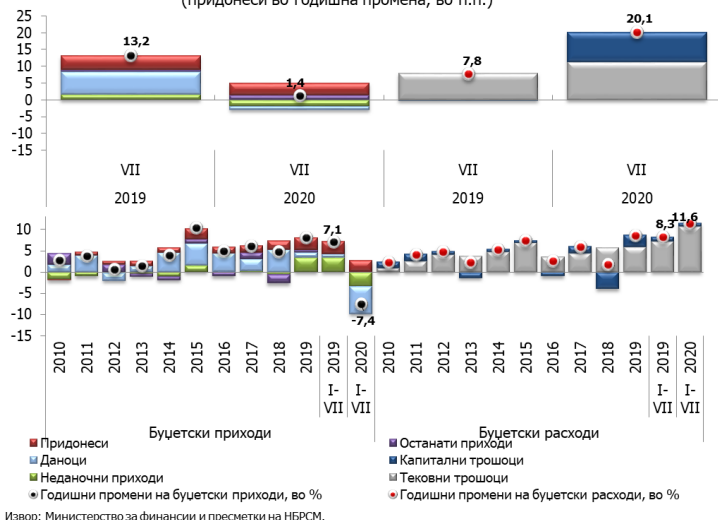
Извор: НБРСМ

Во јули, каматните стапки на **вкупните кредити** на претпријатијата и на домаќинствата не забележаа промена во однос на претходниот месец и изнесуваат 3,9% и 5,6%, соодветно. За **новоодобрените кредити**³¹ во јули, каматната стапка на претпријатијата се намали за 0,1 п.п. во однос на претходниот месец, додека каматната стапка на домаќинствата се зголеми за 0,1 п.п. со што изнесуваа 3,6% и 4,5%, соодветно.

³¹ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

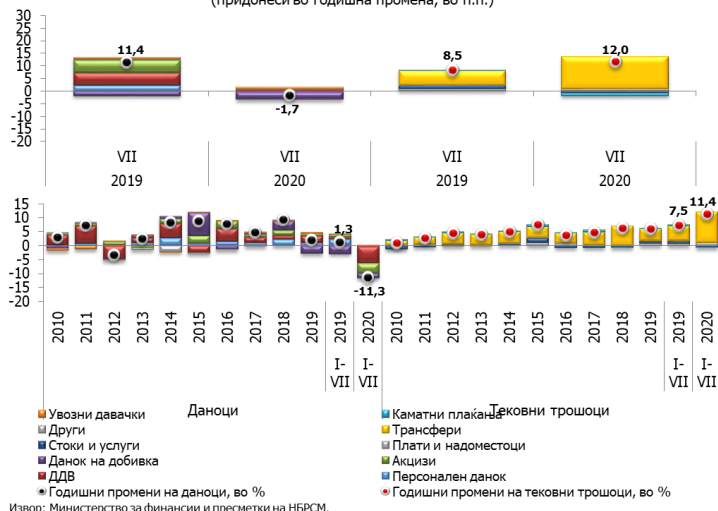

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во текот на јули се забележуваат поволни движења во буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите). Имено, во јули 2020 година, вкупните буџетски приходи забележаа раст на годишна основа, по падот забележан во претходните четири месеци. Вкупните буџетски расходи и натаму се зголемуваат на годишна основа, со речиси иста динамика како во претходниот месец. Зголемувањето на буџетските приходи од 1,4% произлегува од повисоките придонеси³² и останатите приходи³³ (позитивни придонеси од 3,6 п.п. и 1,4 п.п., соодветно), при намалување кај неданочните приходи и даноците (придонеси од 2,0 п.п. и 1,0 п.п.). Намалувањето кај даночните приходи во јули е значително ублажено, за разлика од намалувањето во претходните четири месеци, и се сведе на 1,7% на годишна основа, при пониски приливи кај данокот на добивка и акцизите, а повисоки кај увозните давачки, ДДВ и персоналниот данок на доход³⁴. **Буџетските расходи** се повисоки за 20,1% на годишна основа, што произлегува од повисоките тековни и капитални трошоци (придонеси од 11,3 п.п. и 8,8 п.п., соодветно). Тековните трошоци во јули се зголемени за 12,0% на годишно ниво, најмногу заради растот на трансферите³⁵.

Во периодот јануари – јули 2020 година, вкупните буџетски приходи се пониски за 7,4% во споредба со истиот период од претходната година. Намалувањето во најголем дел е резултат на пониските остварувања кај даноците и неданочните приходи (придонес од 6,4 п.п. и 3,4 п.п., соодветно), додека придонесите забележаа зголемување (2,6 п.п.). Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 11,6%, што во најголем се должи на повисоките тековни трошоци (главно поради зголемените трансфери), при мало зголемување и на капиталните трошоци.

³² Растот на приходите од придонесите се поврзува со зголемените стапки за задолжително пензиско и инвалидско осигурување (од 18,4% во 2019 година на 18,8% во 2020 година) и за задолжително здравствено осигурување (од 7,4% во 2019 година на 7,5% во 2020 година). Исто така, зголемувањето на придонесите се поврзува и со зголемената основа како резултат на зголемената минимална нето-плата на 14.500 денари во декември 2019 година, покачувањето на платите во јавниот сектор, како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на плата.

³³ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

³⁴ Позитивниот придонес се поврзува со зголемената минимална нето-плата на 14.500 денари во декември 2019 година, покачувањето на платите во јавниот сектор, како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на плата.

³⁵ Растот на трансферите најмногу се поврзува со трошоците за пензиите, трошоците за здравствена заштита, исплатата на субвенциите во земјоделството и исплатата на субвенциите на платите на фирмите погодени од кризата со корона-вирусот.

Реализација на Буџетот, по категории
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

*за 2019 и 2020 година, пресметките се направени во однос на ребалансите на Буџетот за 2019 и 2020 година, респективно.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со ребалансот³⁶ на Буџетот за 2020 година, во периодот јануари – јули 2020 година се остварени 53,5% од планираните буџетски приходи (54% во 2019 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 56,6% (54% во 2019 година). Остварениот буџетски дефицит во износ од 32.080 милиони денари претставува 69,5% од ребалансот за 2020 година (остварување од 53% во истиот период од 2019 година).

Финансирање на буџетското салдо

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – јули 2020 година од 32.080 милиони денари (или 4,8% од номиналниот БДП³⁷) во најголем дел е финансиран од странско³⁸ и домашно задолжување на државата³⁹, при што голем дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка.

³⁶ Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 15 мај 2020 година, донесе уредба со законска сила за изменување и дополнување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2020 година за време на вонредната состојба („Службен весник на РСМ“, бр. 126 од 15.5.2020 година).

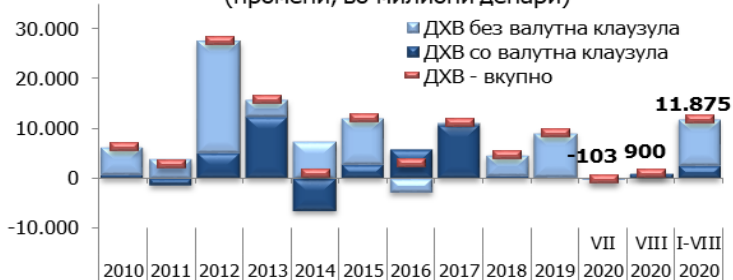
³⁷ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година се користени априлските проекции на Народната банка.

³⁸ На почетокот на април, Меѓународниот монетарен фонд одобри финансиска поддршка за нашата земја, преку Инструментот за брзо финансирање, во износ од околу 176 милиони евра. Исто така, во јуни беше остварен прилив на средства од новоиздадената еврообврзница.

³⁹ Покрај издавањето државни хартии од вредност, извршено е и домашно задолжување на државата кај домашните комерцијални банки за околу 135 милиони евра, односно 8.172,5 милиони денари, наменет за отплата на заем чиј рок достаса на 29 јануари 2020 година. Станува збор за отплата на втора рата во износ од 158 милиони евра, од заем ПБГ склучен во 2013 година.

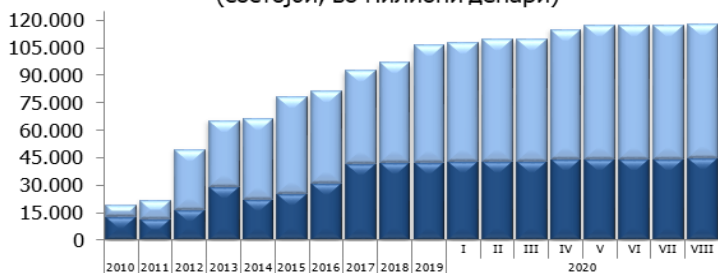
Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

Во август 2020 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност⁴⁰ на примарниот пазар се зголеми на месечна основа за 900 милиони денари и на крајот на месецот достигна **118.228 милиони денари**. Месечниот раст произлегува од зголемувањето на државните хартии од вредност со валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2019 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на август е повисока за 11.875 милиони денари.

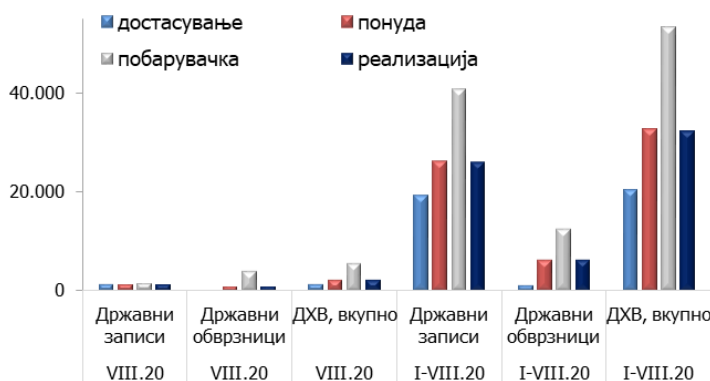
(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

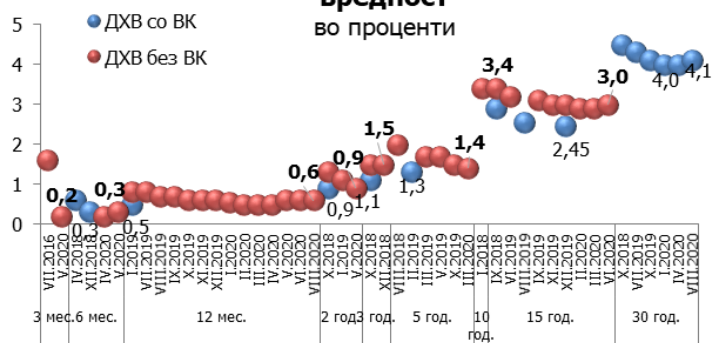

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во август⁴¹ 2020 година беа со рачност од дванаесет месеци и триесет години, при што интересот на пазарните учесници беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во поголем износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба на крајот на август се зголеми.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во август, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула (0,6%), додека минимално беа зголемени каматните стапки на триесетгодишните државни хартии од вредност со валутна клаузула (од 4,0% на 4,1%).

⁴⁰ За 2020 година, според ребалансот на Буџетот, планирано е нето-домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 15.375 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 121.729 милиони денари.

⁴¹ Во август 2020 година достасаа тримесечни и дванаесетмесечни државни записи.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА													
	2018				2019				2020				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Промет во трговија на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-20.5	-13.6	-14.5
Бруто приходи од ДДВ*	3.9	6.5	7.5	6.9	3.5	1.4	7.5	6.6	1.8	-20.0	-30.7	-3.4	-11.9
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8.0	2.6	3.0	11.0	2.8	5.9	9.7	4.7	6.8	-12.4	-17.6	4.4	-2.0
Домашно производство на потрошни добра	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.4	-2.0	-0.5	-22.4	-25.2	-11.7	-5.2
Кредити на население*	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	9.3	10.1	9.7	6.3	8.4	6.3	7.1
Просечна нето-плата*	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	3.5	4.2	10.0	4.6	4.7	4.8	-
Приватни нето-трансфери*	5.6	9.1	4.3	2.0	-2.2	-4.7	5.7	2.1	-2.7	-40.1	-40.7	-27.2	-
Пензии*	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	3.9	2.1	5.7	6.2	7.9	5.1	6.1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ													
	2018				2019				2020				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>												
Увоз на средства за работа*	19.1	20.2	10.5	11.6	1.9	4.8	12.5	6.4	0.9	-34.6	-41.6	-7.3	-5.3
Извршени градежни работи**	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	2.5	-4.0	-
Домашно производство на капитални производи	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	10.7	7.1	-5.7	-46.0	-47.1	-22.5	-17.4
Државни капитални инвестиции*	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	26.3	66.5	23.7	-34.4	-51.5	-51.8	159.7
Директни инвестиции***	8470.6	5711.2	3716.7	8238.3	-12128.9	-3653.4	4093.0	-7892.4	5327.7	-1568.8	-1929.5	-908.1	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.0	4.7	6.6	5.9	4.9	4.8	2.6	6.4	4.1	8.2	8.2	8.2	11.7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.